Béres Attila

Hamvas ifjúságom

részlet

A hatvanas években az ellenkező állításokkal szemben érettségivel nem volt könnyű állást találni. Apám kedvezményesen javította a Köztisztasági Hivatal személyzetisének cipőit, így sikerült hivatalba kerülnöm a Külső Báróczy úti TEFU telepen.

A fuvardíj-számfejtésben Ircsi ült velem szemben. Szőke volt, két gyermek gondos anyja, és volt egy férje, aki még csak vadállat se volt, hogy ütötte volna a feleségét. A női adminsztrátorok reggelente combközépig érő kék munkaköpenyre cserélték utcai ruhájukat. Ircsi fehér bugyikat viselt, és én naponta többször leejtettem a vonalzót vagy a fuvardíj táblázatot. Ircsi illedelmesen combja alá gyűrte a kék köpenyt. De mindig. A kollégák pedig összenéztek mögöttem. Én verseket írtam akkoriban, és megengedhettem magamnak, hogy ebben a fuvaros környezetben ily módon juttassam magam ihlethez. Az íróasztal alatt költőnek való világ volt. Nyugodt, kemény lapokkal behatárolt szűk tér, szemben Ircsi szőke combjai, melyek fegyelmezetten palástolták gazdájuk érzelmi világát.

Egy napon hívatott Radnai úr. A forgalmi tisztek civilben jártak, csak kiemelt alkalmakkor öltöttek egyenruhát. A teherfuvarozás még mindig a hadügy diszkréten csatolt része volt, olyan igen-is-meg-nem-is, kék egyenruhás lazasággal.

Radnai úr tányérsapkája az asztalon hevert. Attila, mondta, a KISTEX reklamált. Az áprilisi elszámolásba becsúszott egy *öt plusz háromtonnás darabárú Kaposvár oda-vissza lehívás csakoda ömlesztett* helyett. Éreztem a vétkem súlyát. El kellett volna sötétülnie a világnak, de nem sötétült. Elírhatták a menetlevelet, mondtam. Nem írták el, és meglobogtatta a Kaposvárt megjárt papírlapot. Talán a konszignációban, mondtam, hogy a szakmában való jártasságomat valamelyest érzékeltessem. Nó, nó, csóválta a fejét idegen nyelven.

Kint felbődült egy aggregátor. – Hova dugod má, te málé – ordított a garázsmester – a vonóba, te isten barma, hát ekkora lukat nem talál el! Aztán nagy robaj hallatszott, beomlott a garázsmesteri hivatal. A segédpilóta belehajtott az öttonnás autómentővel. Mi ketten nyugodtak voltunk, ez a gépkocsielőadó dolga, a forgalmi tiszt minden körülmények között megőrzi nyugalmát, még a gyakornok is.

Néztem Radnai úr tányérsapkáját. Talán valamit rosszul csinálok. Talán Ircsinek nem tetszenek ezek a vonalzós behajlások. Mármint az asztal alá. Egy férfi nem így intézi a dolgait, mondta Bognár Pista. Egy férfi – ropogtatta a vállam –, a negyedévi zárás után, amikor csak ketten vannak az irodában, erős karjával hátulról megragadja a kávéfőzővel vacakoló nőt, föl az íróasztalra, aztán röpül a zacc szanaszét, érted? Aha, és mi lesz az összesítéssel? A papírmunkára elég tíz perc!

Bognár Pista, aki a jogosítványának bevonása után forgalmi tiszt lett, a Báróczy úti postás lakótelep donzsuanja, a férjek réme. Láda sörben szkanderozik sofőrökkel. És visszakapja a jogosítványát, mert összetartás idején kocsira kell ülnie Radnai úr helyett, aki nem vezet, csak telefonon kiabál a szomszéd szobában ülő vezénylőtiszttel, hogy talán én üljek kocsira, ha én kimegyek, ki igazgatja ezt a kuplerájt!

Férfias hallgatásunkat tönkretette a kinti ordítozás, Radnai úr felállt, és becsukta az ablakot. Biztos voltam benne, hogy nagyon magányos, amiért nem káromkodhat úgy, mint bárki a telepen.

Kézbe vette a tányérsapkáját, forgatta, mint aki varrási hibát keres rajta.

– Olyanok vagyunk, mint a katonaság. Riadóterv, mozgósítási parancstáblázat. Titkos – mutatott a falra, ahol nagy keménypapír tábla lógott, színessel bejelölve rajta a riadólánc, pontosan, név szerint, időre. Legalábbis így mondták. Sohasem láthattam, mert titkos volt, leragasztották egy nagy barna csomagolópapírral, átkötve cukorspárgával, rajta falakat a pecsétnek. Bognár Pistát megkértem egyszer, mutatná meg, rajta vagyok-e.

– Nem lehet – mondta.

– Annyira titkos? – kérdeztem.

– Nagyon titkos – mondta –, meg ez a hülye úgy leragasztotta, hogy nem lehet szétbontatni.

Radnai úr változatlanul gondterhelten folytatta:

– Mindenki hibázhat. Nem kell a szívére venni ezt a KISTEX dolgot. Csak azért szóltam, mert ugye itt én felelek. És a legkisebb is ... érti ..

Mondtam, hogy értem. Pedig nem értettem. De Radnai úr megkönnyebbült.

– Attila, mi itt figyeljük a maga tevékenységét.

És ettől a kis botlástól eltekintve, azt mondhatom, elégedettek vagyunk. Ezért úgy döntöttünk, hogy érdemes rá. Felterjesztettük a vezérigazgató elvtárshoz, és ő is egyetért.

Valami nagy kitüntetés kezdett lebegni előttem. Sok pénz. Talán ezer forintot is adnak.

– Bár nélkülöznünk kell egy időre, de nekünk megéri a megbízható utánpótlásért hozott áldozat.

Szóval nyaralni küldenek. Balaton? Fekete tenger?

– Örömmel közlöm tehát, hogy Attilát felvették az ősszel induló, bentlakásos kétéves tanfolyamra. A Közlekedési és Postaügyi Minisztérium forgalmi tiszti tanfolyamára. Kap ellátmányt, egyenruhát, tányérsapkát, mindent.

Hozzám lépett és ünnepélyesen átfogta a vállam. – Első alkalom, hogy saját csapatunkból egy kiválasztottal részt veszünk a káder utánpótlás kinevelésében.

Kopogás nélkül berontott Bognár Pista.

– Főnök, az a buzi Zentai összetörte ...

– Többször kértem már, Bognár elvtárs, hogy kopogjon, mielőtt!

– Nem érti, főnök! A Zentai összetörte ...

Radnai magasabb hangra váltott:

– Bognár! Távozzon! Majd hívatom!

Pisti vállat vont, rám kacsintott és kiment. Radnai úr visszalépett az íróasztala mögé. Megváltozott.

– A jövőben pedig fokozott figyelemmel tessék! Mi itt barikádként képviseljük a népgazdaság frontját. És ezt a legkisebb csavartól is elvárjuk. A jövő perspektívája van maga előtt.

A legkisebb csavar bólintott: bentlakás, egyenruha, felszerelés, tányérsapka meg minden.

– Én – kezdtem volna, de Radnai úr megértő volt – Ne nekem köszönje! Majd még beszélgetünk! Elmehet!

A folyosón elkapott Pisti: Mit akart! Fogdosott, mi? Mért nem csaptál be neki?

Hagyd már azt a gyereket, szólt rá Fekete úr, a számfejtés vezetője.

Muszáj az életre tanítani, ezek közt meghal – felelte Pisti, és megint kacsintott. – Meló után gyere a Hullamosóba. Még sose léptem be oda. A Hullamosóban cingár postások és hullaszállítók szoktak verekedni munka után. De ha Pisti megjelent, elcsendesedtek, mert a tefusoktól mindkét oldal félt.

A folyosó végén a szabad levegőn rágyújtottam. Jó munkahely ez. Senki nem szól, ha az ember rágyújt egy cigarettára. A cigi a körmömre égett, a rigót a tűzoltó vödör homokjában pöcköltem a többi tetejére. És a dolgok még mindig nem jöttek rendbe. Két év. Bentlakás, kaja meg minden. Utána forgalmi tiszt lehetek, mint Pisti. De ha nem sikerül Pistivé lennem?

.....

Ircsi a kávéfőzővel piszmogott nekem háttal. Eszembe jutott Pisti tanácsa, föl az asztalra, szóródjon a zacc az égig, szakadjanak a menetlevelek. Halkan mondott valamit, nem értettem. Tessék? Azt hallottam, hogy elmész. Két évre? Mint a katonaság? – kérdezte.

A munka egyhangúvá vált, mióta nem szálldostam alá a költészet birodalmába. Összekevertem kilométert, állásidőt, tonnákat tüntettem el két magyar falu között a pusztaságban, egy jól menő vállalat tönkremehetett volna bele, de mi nem voltunk jól menők. Önpusztító mesterkedéseimnek mindössze annyi eredménye volt, hogy egyik pilótánk megkapta az ötszázezer balesetmentes kilométerért járó plakettet meg a jutalompénzt.

Ezek után mikor délben a postások végtelen kerítése mellett haladtunk az üzemi étkezdéjük felé, Ircsinek rendszeresen leszakadt a harisnyakötő gombja, tőlem kért egy tízfillérest, és kerítés felé fordulva felhúzta szoknyáját, és lassan cserélte ki a gombot a pénzre. A postások meg elhajigálták a roncs telefonfülkéket, hujjogtak, fütyültek és mutogattak hogy feljebb, feljebb.

Ekkor munkaidőben verseket kezdtem írni. Látványosan félrelökdöstem a menetleveleket, néztem a plafont, és értelmetlen sorokat róttam minden papírra. Ez volt az avantgard korszakom. Fiatalság bolondság, mondták és hogy csak tombolja ki magát.

Ircsi pedig rászokott a dohányzásra. Bő szoknyában állt a segédvezetők között, egyikük gyufát gyújtott neki, másik az amerikai öngyújtóját csattogtatta, harmadik a dekli hamutartót tartotta, negyedik meg csak állt, mert ő volt a Scampoló zenekar dobosa.

Na, elkaptad? – csapott a vállamra Pisti. El – mondtam dacosan. És milyen volt? Semmilyen. – Mondtam én neked, az ilyen fakó bulákkal mindig ez van.

A Hullamosó előtt álltunk. Lépjünk be, majd részletesen elmeséled – mondta. De nem léptem be. Megláttam Ircsi fehér szoknyáját a troli megállóban, és futottam. Hallottam Pisti trappolását mögöttem, de nem ért utol. Pedig egy atléta. Ircsi felszállt, a következővel tudtam utána menni. Mire a végállomásra értem, ő már tovább haladt a 42-es villamossal, ki Lőrincre vagy hová, le a térképről.

Szemben az Egyesített Tisztiiskola ágyúi meredeztek, egy őr távcsővel nézett át a Népligetre. Minden egyensapkás hülye, gondoltam. Leengedte a látcsövet, amikor megszólítottam.

– Nincs itt szükség fuvardíj-számfejtőre?

Két hét múlva polgári alkalmazottként megkezdtem segéd-könyvtárosi tevékenységemet a Magyar Néphadsereg Egyesített Tisztiiskoláján.